

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r3166518501,ZABLOCKI-Mateusz-Jerzy.html>
2023-03-21, 18:50

ZABŁOCKI Mateusz Jerzy

Osoba

ZABŁOCKI Mateusz Jerzy

Urodzony

1887

Zmarł

1939

Opis

kapelan 3 Pułku Ułanów, dziekan gnieźnieński, działacz społeczno-polityczny, mjr WP.

Ur. się 16 VIII w Żurawicach (pow. włocławski) w rodzinie administratora majątku Zygmunta i Heleny z Ostojów-Lińskich. Uczęszczał do gimnazjum w Trzemesznie, Inowrocławiu i Gnieźnie, gdzie zdał maturę (1909).

Należał do tajnego TTZ. Studiował w seminarium duchownym w Poznaniu i Gnieźnie. W 1913 uzyskał święcenia kapłańskie, jako wikariusz posługę duszpasterską wykonywał w Mogilnie, Kamieńcu, Kruszwicy i Gnieźnie.

Był kapelanem gnieźnieńskiej grupy POWZP. Zaliczano go do grona radykałów w gnieźnieńskiej Radzie Ludowej, uczestnicząc w przygotowaniach do powstania. Był sygnatariuszem umowy o wycofaniu niemieckiej ekspedycji wojskowej w Zdziechowej. Uprowadzony przez Niemców (29 XII 1918) i skazany przez sąd polowy w Bydgoszczy na śmierć. Wstawił się za nim niemiecki pastor, ocalając go od wykonania

wyroku. Po trzech dniach wymieniony na kilku oficerów, wziętych wcześniej do niewoli przez powstańców. Jako kapelan garnizonu gnieźnieńskiego i 3 Pułku Ułanów odbierał przysięgi powstańców. Pełnił posługę na froncie póln., dając na pierwszej linii bojowej przykłady męstwa i poświęcenia (np. pod Szubinem).

Podczas walk z Armią Czerwoną był kapelanem (mjr.) 15 DP i jednocześnie 61 PP. W bitwie pod Łomżą szedł w pierwszym szeregu do ataku, dając przykład męstwa (z komunikatu Sztabu Generalnego z 23 VIII 1920). Po zwolnieniu do rezerwy (X 1921) został proboszczem parafii św. Wawrzyńca, potem św. Trójcy i także dziekanem gnieźnieńskim. Wydawał „Wiadomości Parafii Farnej”, przez kilkanaście lat był z ramienia endecji radnym miejskim. Był członkiem Zarządu Głównego TCL, przewodniczył Polskiej Lidze Alkoholowej powiatu gnieźnieńskiego, kapelanem okręgu i gniazda Tow. Gimn. „Sokół”. Ubiegał się o funkcję posła na Sejm w 1928 r. z listy Bloku Katolicko-Narodowego. Od 1938 r., wobec narastającego zagrożenia niemieckiego zaangażował się w porozumieniu Oddz. II WP w tworzenie tajnych struktur dywersji pozafrontowej (Tajnej Organizacji Wojskowej).

Na początku IX 1939 r., po opuszczeniu Gniezna przez wojsko, władze miejskie i powiatowe, z Józefem Bilskim zorganizował administrację zastępczą i Straż Obywatelską. Z pomocą żołnierzy rezerwy, byłych powstańców zorganizował izbę chorych i sieć punktów PCK, polecił emitować zastępcze bony pieniężne. 8 IX doszło w powiecie do potyczek SO z wkraczającymi oddziałami niemieckimi. Do najb. zagrożonych miejscowości wysłał z Gn. grupy ochotników. Po kolejnych starciach, aby uniknąć dalszych ofiar i zniszczenia Gniezna, wyjechał w kier. Wrześni aby z dowództwem niem. omówić oddanie Gniezna. W drodze, w wyniku ataku niemieckiej bojówki, został ranny. Przebywał w szpitalu, z którego z 12 na 13 X 1939 r. zabrany został przez gestapo i uwięziony w Inowrocławiu. Wraz z 13 członkami gnieźnieńskiej samoobrony skazano go na śmierć „za podburzanie do dywersji”.

17 IX 1939 r. został rozstrzelany na dziedzińcu więziennym. Zwłoki ekshumowano w 1945 r. i pochowano na cmentarzu św. Piotra w Gnieźnie. Upamiętniony tablicami w gn. farze, Szkole Podst. nr 2 i na murze więzienia w Inowrocławiu, jest także patronem ulic w Gnieźnie i Żydowie. Odznaczony m.in.: OVM V kl., KN, KW i ZKZ.

Bibliografia

J. Karwat, Zabłocki Mateusz Jerzy (1887-1939), (w:) J. Karwat, Ziemia Gnieźnieńska w Powstaniu Wielkopolskim 1918/1919. Wybrane aspekty z perspektywy 100 lat, red. G. Musidlak, Gniezno 2018, s.269-270.

Autor wpisu

Janusz Karwat